

**Ikaalinen
Sipsiö
Kiinteistön 143-430-1-171
asemakaava-alueen
arkeologinen inventointi
2018**

Hannu Poutiainen

Tilaja: Insinööri- ja kiinteistötoimisto Havanka Oy

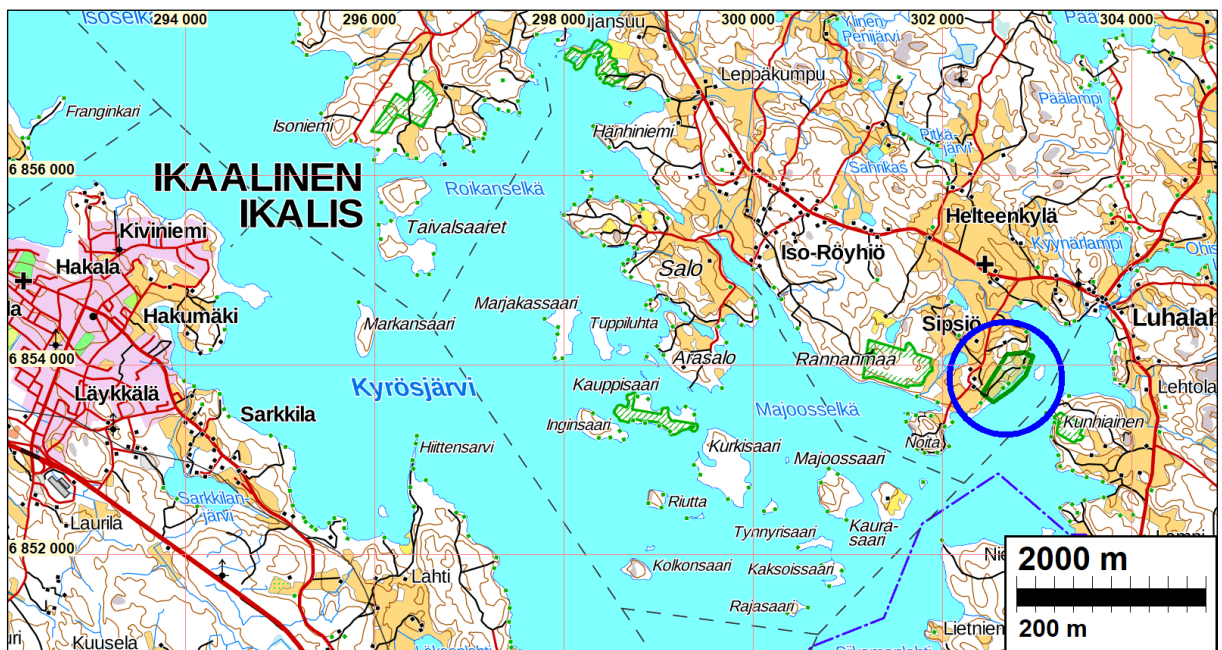
Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Vanhoja karttoja	4
Inventointi	6
Tulos	7
Lähteet	7
Kuvia	8

Kansikuva: Kaava-alueen koillisosa on nurmella olevaa peltoa. Siitä etualalla oleva osa on hiljattain raivattu metsästä pelloksi. Taustalla Kyrösjärvi. Lounaaseen.

Perustiedot

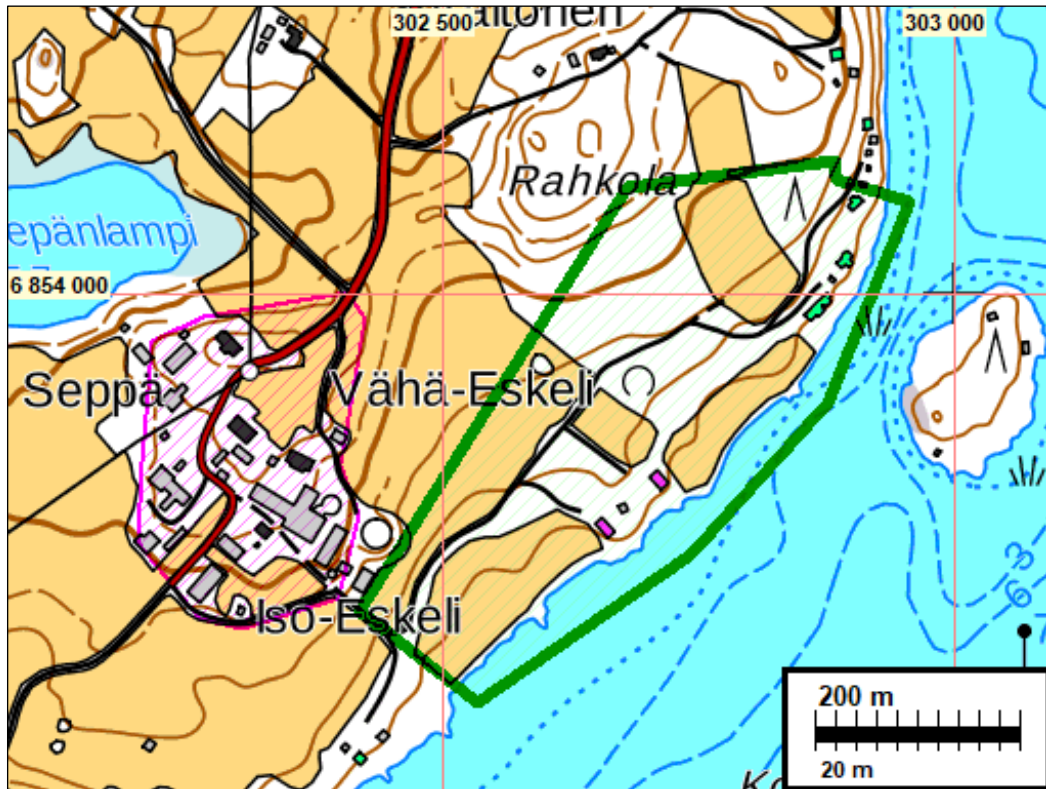
- Alue:** Ikaalinen Sipsiö, kaavoitettava asemakaava-alue kiinteistöllä 143-430-1-171.
- Tarkoitus:** Selvittää onko asemakaava-alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäännöksiä.
- Kustantaja:** Insinööri- ja kiinteistötoimisto Havanka Oy.
- Työaika:** Maastotyö 9.11.2018.
- Tekijät:** Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen.
- Aikaisemmat tutk:** Kalle Luoto 2017.
- Tulokset** Alueella ei todettu kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäänteitä.

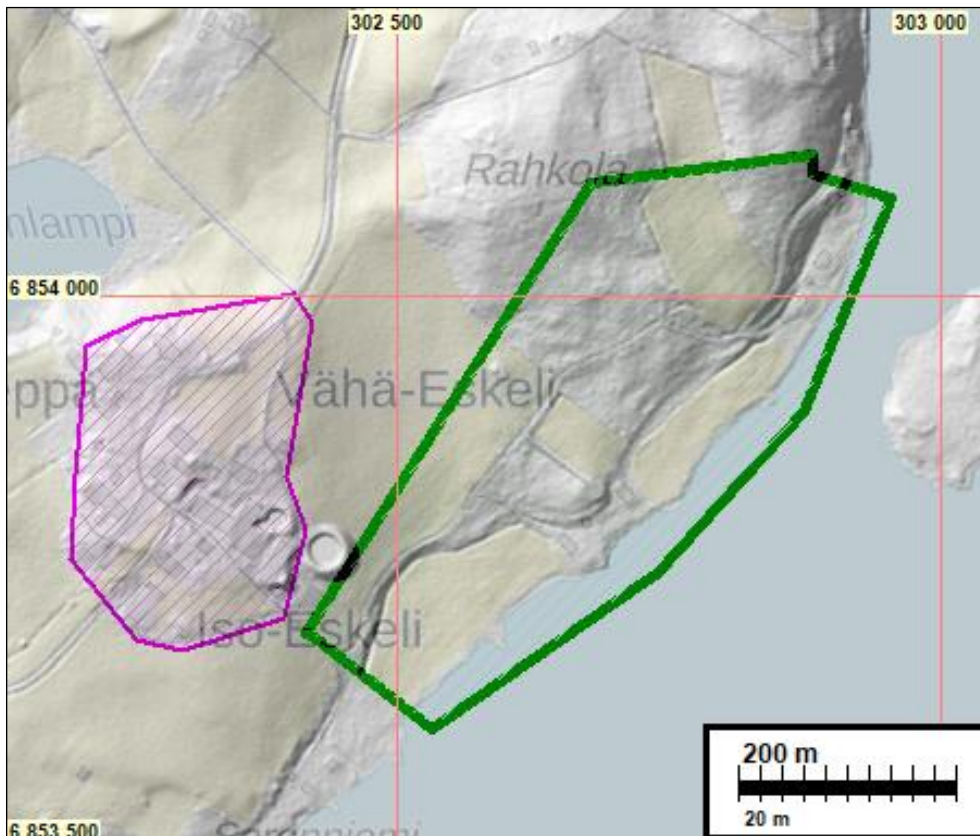
Tutkimusalue on vihreällä sinisen ympyrän sisällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 11/2018, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 11/2018. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat talletettu Mikroliitti Oy:n serverillä.

Yleiskartat

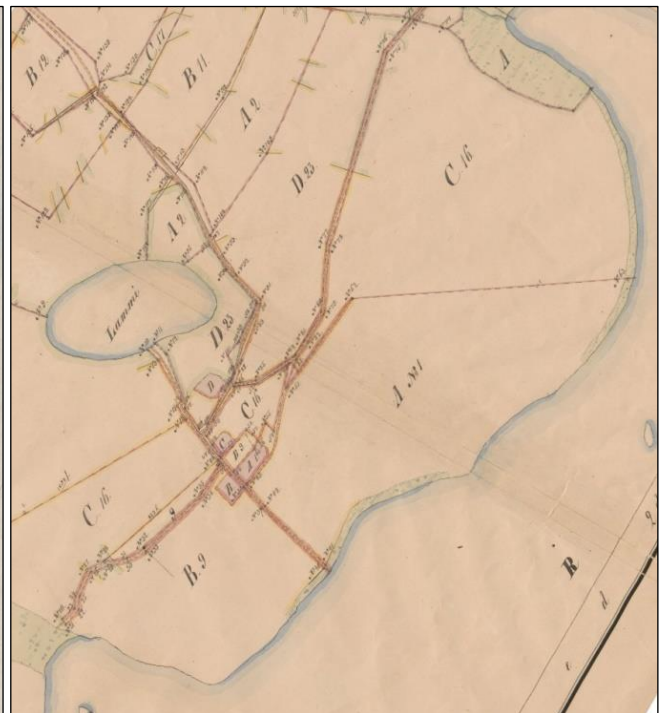
Tutkimusalueen rajaus on vihreällä. Sinipunaisella Kalle Luodon 2017 inventoinnissa muuksi kulttuuriperintökohteeksi määrittelemä historiallisen ajan Sipsiön kylätontti. Rajausta käsittää kylätontin, sekä alueen, jossa voi sijaita rautakautisia kerrostumia. Kohdetta ei ollut muinaisjäännösrekisterissä tätä tutkimusta tehtäessä. Kartassa alapuolella maanmittauslaitoksen viistovalvarjosteessa rannan leveä vesijättömaa-alue ja vanha rantatörmä on selvästi nähtävissä.

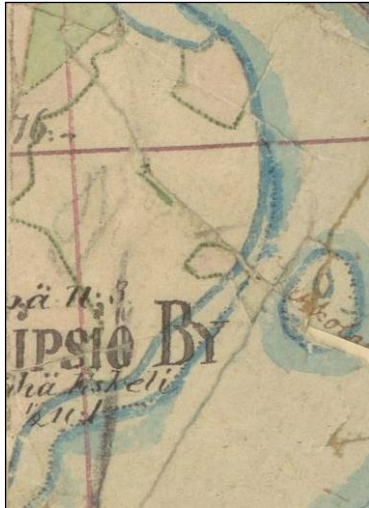

Tilaajan toimittama kaavakartta. RM – merkinnällä alajolle on suunnitteilla matkailu- ja loma-asuntojen rakentamista, tutkimuksen pääpaino oli tällä alueella. Muut uudet rakennusalueet sijoituvat vanhalle vesijätölle

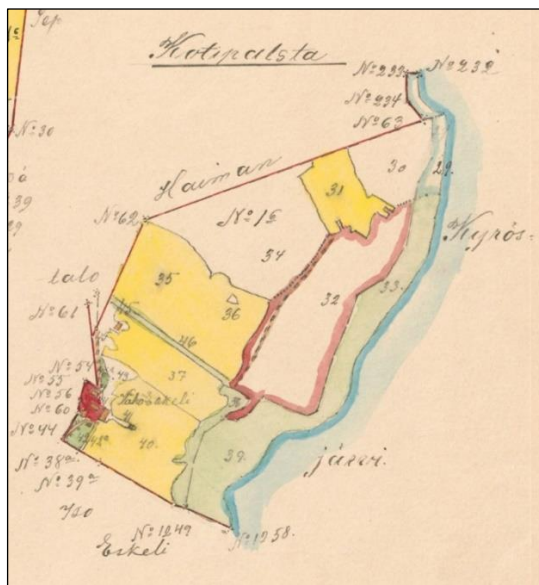
Vanhoja karttoja

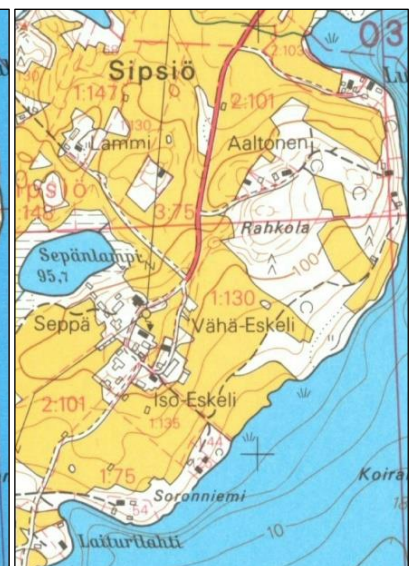
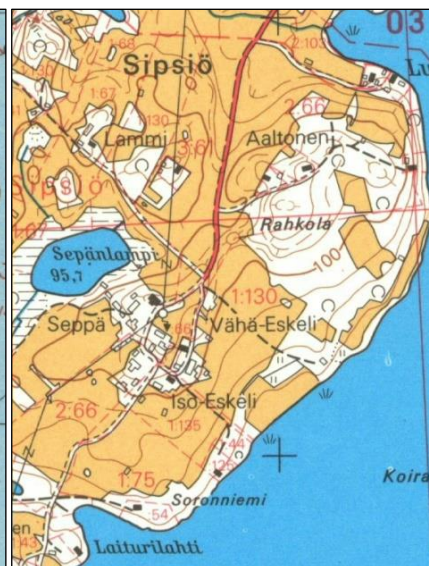
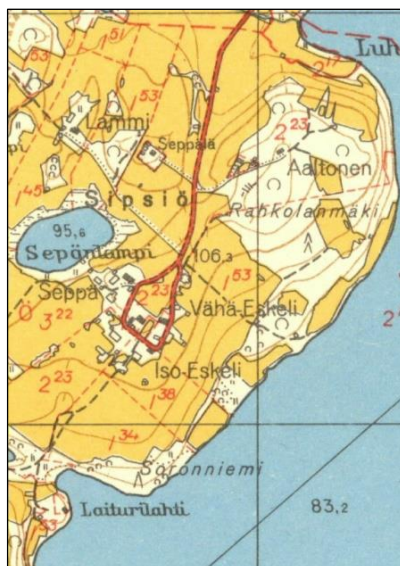
Oikealla on ote isojakokartasta, joka on laadittu vuosina 1797–98. Kartalla Sipsiön kylässä on neljä taloa (A-D), kylä sijaitsee tutkimusalueen ulkopuolella. Vasemmalla on ote rajakartasta vuodelta 1870. Tutkimusalueen osalta alue on ollut pääasiallisesti metsää. Mitään arkeologisesti mielenkiintoista tai potentiaalista muinaisjäännöstä ei näissä kartoissa ole tutkimusalueelle merkitty. Alueella on pari pelto- ja niittylohkoa.

Ote pitäjänkartasta vuodelta 1847. Tutkimusalueen osalta alue on ollut edelleen rakentamatonta.

Vasemmalla on ote uudistuskartasta vuodelta 1907 ja oikealla ote Senaatin kartastosta vuodelta 1910. Tutkittavalla osalla aluetta ei ole rakennuksia tai muuta arkeologisesti mahdollisesti mielenkiintoista.

Otteet vahoista peruskartoista (Luhalahti 2124 03), vasemmalla kartta vuodelta 1955, keskellä vuodelta 1982, oikealla vuodelta 1993. Inventoinnissa tutkittavalta osalta alue on pääosin rakentamatonta. Maankäyttö on ollut muuttumatonta ja peltokuvioissa vain pieniä muutoksia..

Inventointi

Insinööri- ja kiinteistötoimisto Havanka Oy tilasi arkeologisen inventoinnin Ikaalisten Kyrösjärven rannalla sijaitsevan kiinteistön 143-430-1-171 kaavoitettavalle osalle, noin 11-12 ha laajuiselle alueelle. Hannu Poutiainen teki inventoinnin maastotyön 9.11.2018 tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa.

Alue sijaitsee Ikaalisten keskustasta noin 11 km itäkaakkoon Sipsiön kylässä Kyrösjärven kaakoisrannalla. Suurin osa alueesta on peltoa. Aluetta halkoo lounas-koillissuunnassa pelto- ja mökkitie. Sen luoteispuolella, alueen lounais- ja koillisosassa, on kaksi isompaa peltolohkoa. Niiden välillä, Rahkola-nimisen mäkialueen kaakkoisrinteellä on pienehkö metsäalue. Osaa siitä ollaan kaavoittamassa rakentamista varten. Mökkitien kaakkoispuolella on pari pientä metsikköä, joista toinen on kivistä laidunalueita. Rannalla on useita kesäasuntoja.

Järveä on laskettu useaan otteeseen 1800-luvulla, kaikkiaan noin 4 m. Rannassa on laajahko vesijättöalue ja korkeustaso 87,5 on järvenlaskuja edeltävä rantataso ja sen alapuoliset ovat vesijättöä. Aiemmin tunnetut muinaisjäännökset Kyrösjärven seudulla sijaitsevat pääasiassa korkeustasoilla 88 – 115 m mpy. Kaava-alue sijaitsee korkeustasolla noin 83 – 107,5 m mpy., Koko tutkimusalueelta, paitsi vesijätöltä, olisi periaatteessa mahdollista löytää rantasidonniaisyyttä pyyntikulttuurin ja myös rautakautisia muinaisjäännöksiä. Alueen maaperä on pääosin hienoa-aineista moreenia, ylempillä tasoilla hiekkaisempaa. Ylipäätään, pintamaaperä on alueella varsin kivikoista.

Alueelta ei tunneta ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä, lähimmät tunnetut kohteet ovat noin 1,5 päässä koillisessa sijaitseva *Huopiokosken mylly*, sekä alueelta noin 2 km lounaaseen historiallisen ajan rajamerkki *Rannanlepo* ja noin 2 km luoteeseen rajamerkki *Kiukaankallio*.

Tutkimusalueen ulkopuolella, sen länsipuolella nykyisten Iso-Eskelin ja Vähä-Eskelin tilakeskusten kohdalla on sijainnut Sipsiön historiallisen ajan kylätontti (mm. isojakokartalla vuosilta 1797–98). Vuonna 2017 tekemässään inventoinnissa Kalle Luoto on määrittellyt Sipsiön kylätontin muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Inventoinnissa löytyi myös rautakauteen viittaavaa löytöainestoa. Kohdetta ei ollut Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäänösrekisterissä tämän tutkimuksen ajankohtana. Sipsiön rinnepellolla, nykyisen Vähä-Eskelin tilan läheisyydessä tiedetään 1940-luvun alussa olleen yli 10 hautaröykkiötä, joita Helmer Salmo vuonna 1948 tehtyjen tutkimusten perusteella arveli kansainvaellusajaisiksi.

Rautakauteen viittaavat havainnot sijaitsevat kaava-alueen ulkopuolella, lähimmillään siitä vain noin 10 m etäisyydellä. Siksi inventoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota rautakauteen viittaavien merkkien havainnointiin. Vanhoilla kartoilla (isojakokartta v. 1797–98, tiluskartta v. 1872, uudistuskartta v. 1907, pitäjänkartta v. 1847) ei kaava-alueelle ole merkitty rakennuksia, tai muuta arkeologisessa mielessä huomioitavaa, alue on ollut metsää ja peltoa.

Kaava-alue tarkastettiin kokonaisuudessaan silmänvaraisesti kulkemalla aluetta kävellen pitkin poikin. Erityistä huomiota kiinnitettiin uuteen rakennusalueeseen vesijätön yläpuolella. Monin paikoin alueella tehtiin lapionpistoja ja maaperää luodattiin käsimaakairalla.

Muuttuvan maankäytön alue eli rakennettavaksi suunniteltu alue on etupäässä viettävää rinteitä. Sen yläosa ja alaosa ovat varsin kivisiä ja viettäviä. Alue on kuusivaltaista metsää ja maaperä on hiekka- ja hietamoreenia. Alueen keskivaiheilla on suhteellisen tasainen joskin melko pienenlainen maastonkohta. Sinne kaivettiin 13 koekuoppaa. Muualle sopiviksi katsottuihin maasto-kohtiin kaivettiin 7 koekuoppaa. Koekuopissa oli turpeen alla harmahtava ja paikoin hieman noki-humuksensekainen kivennäismaakerros, joka ei ole luontainen. Sen perusteella arvioiden

alue on joskus ollut kaski- tai peltoviljelyssä tai ainakin laidunmaana Alueella ei havaittu merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä tai muista vanhoista, arkeologisista jäännöksistä.

Kaava-alueen koillisosa on nurmella olevaa peltoa. Sen itäpuolella aiemmin ollut metsä on rai-vattu suhteellisen hiljattain pelloksi (se ei näy käytettävissä olevilla kartoilla). Kaava-alueen lou-naisosa Sipsiön kylämäen koillispuolella on viljelyksessä olevaa peltoa. Siitä mökki- ja peltotien kaakkoispuolinen osa lähes kokonaan vesijättöä. Vanha, ennen 1800-luvun Kyrösjärven veden-pinnan laskua syntynyt törmä on siellä hyvin nähtävissä. Mökki- ja peltotien luoteispuolinen pelto kaava-alueen osalta tarkastettiin kattavasti silmänvaraisesti. Pellolla oli puinnin jälkeen säntki ja jonkin verran uutta itänyttä kasvillisuutta mutta myös kasvillisuudesta lähes paljaita laikkuja. Pel-lolla tehtiin pintapöimintää eli etsittiin pellon pinnalla mahdollisesti olevia esineitä, rapautuneita kiviä, nokimaa-alueita yms. merkkejä, jotka voivat viitata mahdolliseen muinaisjäännökseen. Koekuoppia pellolle ei kaivettu. Alueelta ei löytynyt mitään merkkejä kiinteistä muinaisjäännök-sistä.

Tulos

Alueella ei todettu kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäänteitä.

20.11.2018

Hannu Poutiainen

Lähteet

Hornborg, P. 1797–98. Charta öfver Sipsiö och Luhalax byar ågor samt Ingula Bys Mäihäniemi Urfäll belägne Uti Björneborgs Län, Öfre Satakunda Öfredels Härad och Ikalis Sokn. Maanmittauslaitos.

Ikaalinen (XXIII-XXIV 20-21) 1910. Senaatin kartasto. Maanmittauslaitos.

Londicer, C. A. 1870. Rågångs karta öfver Sipsiö bys egor i Ikalis socken och Åbo län upprättad vid rågången år 1870. Maanmittauslaitos.

Luoto, Kalle 2017. Ikaalinen. Arkeologinen inventointi Isoröyhiön ja Luhalahden rantaosayleis-kaavan alueella. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.

Mohel, Gustaf 1847 (pöällepiirretty 1892). Karta öfver Ikalis socken i Ikalis härad af Åbo län. Pi-täjänkartasto. Maanmittauslaitos.

Nordensvan, Kristian 1907. Uudistus Kartta. Vähä-Eskeli nimisen 05, perintötaaloa N: 1 R, N1 kaikista tiluksista Sipsiön kylässä, Ikaalisten pitäjää ja kihlakuntaa, Turun ja Porin Lääniä. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 2124 03 Luhalahti vuosilta 1955, 1982 ja 1993. Maanmittauslaitos.

Luoto, Kalle 2017. Ikaalinen. Arkeologinen inventointi Isoröyhiön ja Luhalahden rantaosayleis-kaavan alueella. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.

Kuvia

Vasen kuva: Rakennettavaksi suunniteltu alue osin kivistä ja viettävää rinnettä, mutta siellä on myös tasaisempia kohtia. Kuva lounaaseen. Oikea kuva: Muuttuvan maankäytön alue on kaava-aluetta halkovan mökkitien luoteispuolen metsikössä, kuvassa oikealla. Kuva länteen.

Vasen kuva: Rakennettavaksi suunnitellun alueen yläosa on varsin kivistä. Kuvattu lounaaseen. Oikea kuva: Muuttuvan maankäytön alueen keskivaiheilla on melko tasainen ja suhteellisen vähäkivinen tasanne, jonne kaivettiin runsaasti koekuoppia. Kuvattu lounaaseen.

Vasen kuva: Mökkitien kaakkoispuolella on kivinen ja metsäinen laidunalue. Kuvattu kaakkoon. Oikea kuva: Mökkitien kaakkoispuolinen alue on suurelta osin vesijättöä. Taustalla Kyrösjärvi. Kuvattu lounaaseen.

Kaava-alueen lounaisosa on pääosin viljelyksessä olevaa peltoa. Oikealla näkyy Vähä-Eskelin tilan rakennuksia ja vanhaa kylämäkeä. Se ei kuulunut kaava-alueeseen. Kuvassa taustalla on Kyrösjärvi. Kuva lounaaseen.
